

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของการศึกษา

ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของกระแสสังคมโลกที่เป็นไปอย่างรวดเร็วส่งผลกระทบต่อประเทศหลายประเทศต้องตื่นตัวพัฒนาศักยภาพ ความสามารถของประเทศตน เพื่อให้ก้าวทันและทัดเทียมกับนานาประเทศ ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่พยายามพัฒนาให้เท่าทันกระแสของสังคมโลกที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ดังนั้น การสร้างให้ประชาชนในสังคมมีความตระหนัก เข้าใจและเห็นความสำคัญของการพัฒนาประเทศจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งและต้องอาศัยการร่วมแรงร่วมใจของทุกฝ่ายทั้ง ภาครัฐบาล ภาคเอกชน และภาคประชาชน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

สุขภาพ นับว่าเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาประเทศหลายด้าน เนื่องด้วยสุขภาพ มีความสัมพันธ์กับทรัพยากรบุคคลซึ่งถือเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่า ควรได้รับการพัฒนาด้านสุขภาพะทั้งทางกาย จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยมุ่งที่การสร้างเสริมสุขภาพและการพัฒนาระบบสุขภาพทั้งระบบ (อภิรัช พุกสวัสดิ์, 2540 และ ประเวศ วะสี, 2541)

ทั้งนี้ คำว่า สุขภาพดี คือ สุขภาวะสมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจและสามารถดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข มิได้หมายความว่าเพียงการปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ ความพิการเท่านั้น (WHO:1974) หากหมายความว่ามีการมีร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์ ไม่เจ็บป่วยพิการโดยไม่จำเป็น จิตใจเบิกบาน ไม่เครียด มีปัจจัยในการดำเนินชีวิตพอเพียง ครอบครัวยุบอุ่น สิ่งแวดล้อมดี ชุมชนเข้มแข็ง มีความเสมอภาคและสมานฉันท์ (อำพล วัฒนะจินดา, 2541, น. 223) อาจกล่าวได้ว่าสุขภาพมิใช่เรื่องแคบๆ แค่งการเจ็บป่วย หรือ เรื่องของการรักษาแพทย์ โรงพยาบาล ระบบบริการสุขภาพและสาธารณสุขเท่านั้น

ดังนั้น ภายใต้อุทธศาสตร์การบริหารและจัดการด้านนโยบายของคณะรัฐบาล พ.ต.ท. ดร. ทักษิณ ชินวัตรได้กำหนดนโยบายการปฏิรูประบบสุขภาพอย่างจริงจัง ภายใต้อาณัติ "สร้างนำซ่อม" ที่มุ่งเน้นการสร้างเสริมสุขภาพดีมากกว่าเน้นการซ่อมรักษาสุขภาพเป็นหลัก ทั้งนี้เพราะประเทศกำลังเผชิญกับวิกฤติปัญหาด้านสุขภาพและระบบสุขภาพที่สะสมมานาน (อำพล จินดาวัฒนะ, 2541, น. 219) เช่น

ระบบบริการที่เน้นการตั้งรับให้โรงพยาบาลเป็นศูนย์กลางเพื่อรักษาสุขภาพรายบุคคล รายโรคมากกว่าการพัฒนาเชิงรุกเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพดี

ค่าใช้จ่ายเพื่อสุขภาพแพงมากแต่ได้ผลต่ำเพราะมุ่งการซ่อมสุขภาพมากกว่าการสร้างการป้องกันสุขภาพ โดยในแต่ละปีคนไทยใช้จ่ายเงินเพื่อสุขภาพรวมกันกว่า 2.5 แสนล้านบาท เป็นค่าใช้จ่ายที่ประชาชนเต็มใจจ่ายเอง คิดเป็นร้อยละ 73

การจัดสรรงบประมาณของการรักษาพยาบาลมีมากถึงร้อยละ 57.7 ในขณะที่งบประมาณการป้องกันสุขภาพ มีเพียง ร้อยละ 13.4 และการจัดบริการพื้นฐานด้านการส่งเสริมสุขภาพ ร้อยละ 11.4 เท่านั้น ส่วนงบประมาณด้านการส่งเสริมสุขภาพ การสนับสนุนเพื่อให้เกิดการพึ่งพาตนเองและการพัฒนาสุขภาพสังคมให้เอื้อต่อการมีสุขภาพดีมีน้อยมาก

ภาวะคนไทยป่วยและตายโดยไม่จำเป็นจากโรคภัยหรือปัญหาสุขภาพที่ควรจะป้องกันได้เป็นจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นโรคเอดส์ อุบัติเหตุ โรคจิตและประสาท ซึ่งเป็นสาเหตุของการฆ่าตัวตาย โรคหัวใจและโรคมะเร็งและคนไทยไม่มีหลักประกันสุขภาพใดเลยมากกว่า 20 ล้านคน

จากปัญหาสุขภาพ และระบบสุขภาพที่กล่าวมา คณะรัฐบาลได้กำหนดแนวทางการปฏิรูประบบสุขภาพ โดยมุ่งสร้างระบบบริการและคุ้มครองสุขภาพประชาชนชาวไทยให้มีสุขภาพดีถ้วนหน้าเพื่อลดรายจ่ายโดยรวมด้านสาธารณสุขของประเทศ และลดค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษาสุขภาพของประชาชน พร้อมทั้งสร้างหลักประกันสุขภาพ และโอกาสในการเข้าถึงบริการทางการแพทย์และสาธารณสุขที่ได้มาตรฐานอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน

อาทิ การจัดโครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าเพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าสู่ระบบประกันสุขภาพ ร้อยละ 95.7 ของประชากรทั้งประเทศ หรือประมาณ 59.4 ล้านคน ผ่านระบบประกันสุขภาพ 3 รูปแบบ คือ สวัสดิการการรักษาพยาบาล ข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ การประกันสุขภาพกองทุนประกันสังคม และ บัตรทอง 30 บาท รักษาทุกโรค การกำหนดให้มีศูนย์สุขภาพชุมชน (Primary Care Unit) สถานีอนามัย จำนวน 4,166 แห่ง เพื่อเป็นหน่วยให้บริการสุขภาพพื้นฐานที่เชื่อมประสานกับเครือข่ายสถานพยาบาล ในโครงการสร้างหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าและเป็นศูนย์ประสานเครือข่ายอาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน การจัดสภาพสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการสร้างสุขภาพดี การพัฒนาทักษะส่วนบุคคลให้มีความสามารถในการดูแล ป้องกันและส่งเสริมสุขภาพตนเอง และการสร้างเสริมกิจกรรมรณรงค์สุขภาพของชุมชนให้เข้มแข็ง (รัฐบัญญัติ หลักชัยกุล, 2544, น. 3)

การปฏิรูประบบหลักประกันสุขภาพจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อสร้างความเสมอภาคในสังคม และเพื่อปรับทิศทางมุ่งไปสู่การเน้นบริการเชิงรุกเพื่อสร้างสุขภาพดี นำหน้าการซ่อมสุขภาพเสีย จึงนับว่าแนวทางการปฏิรูประบบสุขภาพของรัฐบาลดำเนินการสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับพุทธศักราช 2540 ในเรื่องเกี่ยวกับสุขภาพ

ที่กำหนดสิทธิ และหน้าที่ของประชาชน และภาระของรัฐไว้ในมาตรา 52 วรรคแรกว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับบริการทางสาธารณสุขที่ได้มาตรฐาน และ ผู้ยากไร้มีสิทธิได้รับการรักษาพยาบาลจากสถานบริการและสาธารณสุขของรัฐ โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ” และ ในส่วนนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ มาตรา 82 บัญญัติว่า “รัฐต้องจัดและส่งเสริมการสาธารณสุขให้ประชาชนได้รับการบริการที่ได้มาตรฐานและมีประสิทธิภาพอย่างทั่วถึง”

ในขณะที่เดียวกันรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันยังได้ระบุอย่างชัดเจนถึงความพยายามของรัฐ อันที่จะให้สิทธิและเสรีภาพในการสื่อสาร โดยกำหนดให้ทรัพยากรของชาติได้ถูกนำมาใช้ให้เกิดประเกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชนทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่น ในงานที่เป็นประโยชน์สาธารณะต่างๆ (มาตรา 39, 40, 41 ในหมวดที่ 3 ว่าด้วย สิทธิและเสรีภาพ) เช่นเดียวกับมาตรา 80 ในร่างพระราชบัญญัติสุขภาพ ฯ ที่กล่าวถึง ความสำคัญขององค์ความรู้และข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพว่า “เป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญของระบบสุขภาพแห่งชาติ ต้องสร้างและพัฒนาอย่างเพียงพอและเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าถึงได้ง่าย” (สุทธิลักษณ์ สมิตะสิริ, 2541, น. 669)

ดังนั้น การพัฒนากลไกการสร้างระบบสื่อสารสุขภาพสู่ประชาชนจึงเป็นแผนการดำเนินงานเพื่อสร้างช่องทางที่ประชาชนสามารถเข้าถึงและใช้ข้อมูลสุขภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพึ่งพาตนเองทางด้านสุขภาพของประชาชนตามแผนพัฒนาสุขภาพ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 ที่ได้ระบุความสำคัญของการพัฒนาสุขภาพประชาชนให้มีสุขภาพที่ดีทั้งร่างกาย และจิตใจ โดยให้มีการสร้างกลไกให้ข้อมูลข่าวสารสุขภาพแก่ประชาชนอย่างเป็นระบบให้เป็นแหล่งเผยแพร่ข้อมูลความรู้ด้านสุขภาพเพียงพอที่ประชาชนสามารถใช้เป็นความรู้ในการใช้ชีวิตอย่างถูกสุขอนามัย รู้จักวิธีการป้องกันและปฏิบัติตนให้ปลอดภัยจากภาวะเสี่ยงด้านสุขภาพตามแนวคิด “ป้องกันดีกว่าแก้ไข” ซึ่งเป็นแนวทางที่นอกจากช่วยให้ประชาชนมีสุขภาพดีแล้วยังเป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายจากการติดตามรักษาจำนวนมหาศาลด้วย (มาลี บุญศิริพันธ์ และคณะ, 2548, น. บทนำ) ดังนั้น นับว่าสื่อมวลชนเป็นกลไกสำคัญในการการสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนต่างๆ ของสังคมเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาสุขภาพประชาชน และมีส่วนร่วมขับเคลื่อนการปฏิรูประบบสุขภาพในทิศทางที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

สื่อมวลชนถือเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญยิ่งที่จะสามารถส่งเสริมให้งานพัฒนาทุกประเภท รวมทั้งด้านสุขภาพประสบผลสำเร็จได้ เพราะสื่อมวลชนสามารถจะช่วยสร้างกระแสให้สังคมเกิดความตระหนักรู้ ตื่นตัวที่จะร่วมกันแก้ไขวิกฤตปัญหาสุขภาพที่เกิดขึ้น และปัญหาต่างๆ จะเป็นสิ่งเร้าให้สื่อมวลชนเข้ามาช่วยกันมากขึ้น ตลอดจนเชื่อมั่นว่าโครงการต่างๆ ทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่นจะบรรลุเป้าหมายได้ แม้อาจจะไม่ทั้งหมดก็ตาม ประชาชนก็จะเป็นผู้ที่ได้รับผลประโยชน์ต่างๆ โดยตรง ทั้งนี้เพราะการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในกระบวนการพัฒนา

มีผลอย่างยิ่งต่อความสำเร็จของงาน ซึ่งโดยทั่วไปแล้วการพัฒนาจำเป็นต้องอาศัยการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมของกลุ่มคนที่เกี่ยวข้อง หรืออาจจะกล่าวได้ว่าสื่อมวลชนที่มีประสิทธิภาพก่อให้เกิดพลังที่จะเปลี่ยนแปลงด้านดังกล่าวในการพัฒนาสุขภาพให้เป็นจริงได้ไม่ว่าจะเป็นระดับบุคคล ชุมชน และระดับประเทศหรือนานาชาติ (สุทธิลักษณ์ สมิตะสิริ, 2541, น. 682)

นอกจากนี้ สื่อมวลชนในฐานะที่เป็นสถาบันหนึ่งของสังคม ยังเป็นพลังผลักดันให้การดำเนินกิจกรรมต่างๆ ทางสังคมดำเนินไปในทิศทางที่สังคมพึงประสงค์ ทำให้บุคคลหลายกลุ่มมุ่งหวังที่จะใช้สื่อมวลชนเป็นเครื่องมือในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร โน้มน้าวความคิด ปลุกฝังอุดมการณ์ต่างๆ ทางสังคม (ปาริชาติ สถาปิตานนท์ และคณะ, 2546, น. บทนำ) ในปัจจุบันจึงพบว่า หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชน ได้ใช้สื่อมวลชนเป็นเครื่องมือเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพ การรณรงค์กิจกรรมสุขภาพ การประชาสัมพันธ์ นโยบายด้านสุขภาพของภาคต่างๆ แก่สาธารณชนให้มีความรู้ความเข้าใจถึงแนวทางการส่งเสริมสุขภาพดี ตั้งแต่ในด้านการป้องกันและควบคุมโรค การวินิจฉัย การรักษาพยาบาลและการฟื้นฟูสภาพผู้ป่วย

ปัญหาสุขภาพส่วนใหญ่ที่ประชาชนในแต่ละภูมิภาคของประเทศ มีสาเหตุสำคัญมาจากความไม่รู้ หรือรู้แล้วไม่ป้องกันจนก่อให้เกิดการเจ็บป่วยและเสียชีวิตลงโดยไม่จำเป็น ดังเช่นที่ปัญหาสุขภาพของประชาชนทางจังหวัดภาคเหนือตอนบน ในจังหวัดลำปางประชาชนมักเจ็บป่วยและเสียชีวิตด้วยโรคไข้เลือดออก โรคหัวใจ และหลอดเลือด ความดันโลหิตสูง โรคเบาหวาน โรคมะเร็ง ทุกชนิด อุบัติเหตุจากการจราจรและอื่นๆ (ปัญหาสาธารณสุขจังหวัดลำปาง ปีงบประมาณ 2547, สำนักงานสาธารณสุข จังหวัดลำปาง) จังหวัดเชียงรายที่พบมากที่สุด คือ โรคหัวใจ อุบัติเหตุและการเป็นพิษ มะเร็งทุกชนิด ความดันโลหิตสูงและโรคหลอดเลือดในสมองขาดเลือดจากหัวใจตาย และถูกฆ่าเสียชีวิต เป็นต้น (ปัญหาสาธารณสุข จังหวัดเชียงราย ปีงบประมาณ 2547, สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงราย) ในขณะที่จังหวัดเชียงใหม่มีปัญหาเกี่ยวกับ โรคมะเร็งทุกชนิด โรคเบาหวาน โรคหัวใจ อุบัติเหตุ (ปัญหาสาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่ ปีงบประมาณ 2547, สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่) และ ปัญหาสุขภาพในจังหวัดน่านที่พบมากที่สุด คือ โรคมะเร็งทุกชนิด โรคหัวใจ ความดันโลหิตสูง อุบัติเหตุ ฯลฯ (ปัญหาสาธารณสุขจังหวัดน่าน ปีงบประมาณ 2547, สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดน่าน)

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด โรงพยาบาลและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องด้านสุขภาพ จะมีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงในการแก้ไขปัญหาสุขภาพต่างๆ แต่หน่วยงานเหล่านี้มีความพยายามที่จะใช้สื่อมวลชน และจัดตั้งเครือข่ายสื่อมวลชนด้านสุขภาพ เพื่อดึงดูดให้สื่อเข้ามามีส่วนร่วมในการทำหน้าที่กระจายข้อมูลข่าวสาร ให้ความรู้ และช่วยรณรงค์กิจกรรมด้านสุขภาพต่างๆ ไปสู่ประชาชนในท้องถิ่น ดังนั้น การอาศัยสื่อมวลชนส่วนกลางเพียงอย่างเดียว

ไม่สามารถจะเข้าถึงประชาชนอย่างทั่วถึง แม้ว่าสื่อมวลชนส่วนกลางจะมีอิทธิพลต่อระบบความคิด ความเชื่อ และพฤติกรรมของคนในสังคมไทยมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน และเป็นศูนย์รวมของแหล่งข้อมูลข่าวสารความรู้ที่มีความน่าเชื่อถือมากกว่าสื่อมวลชนท้องถิ่นก็ตาม เช่น ประชาชนมักนิยมอ่านและให้ความสำคัญกับหนังสือพิมพ์ส่วนกลางมากกว่าหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม สื่อท้องถิ่น เช่น วิทยุชุมชน โทรทัศน์ชุมชน หอกระจายข่าว หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นก็สามารถตอบสนองความต้องการด้านข่าวสารของคนท้องถิ่นได้มากกว่าและยังมีศักยภาพต่อการพัฒนาสุขภาพประชาชนด้วยความใกล้ชิด เข้าใจ และให้ความสำคัญต่อการนำเสนอปัญหาต่างๆ ในพื้นที่เป็นหลัก

หากพิจารณาศักยภาพของสื่อท้องถิ่นต่างๆ สื่อหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น (Local Newspaper) นับว่าเป็นสื่อท้องถิ่นที่มีศักยภาพในการส่งเสริมการพัฒนาชุมชนเพราะเป็นสื่อมวลชนที่เอื้อต่อการสร้างบรรยากาศแห่งการพัฒนา การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นอย่างดี เนื่องจากหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงความนึกคิดและทัศนคติของผู้่านอย่างมาก (พีระ จิระโสภณ, 2536) เป็นสื่อมวลชนที่เกิดขึ้นโดยคนท้องถิ่นตามความต้องการของคนท้องถิ่น ทั้งนี้เพราะหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นมีความใกล้ชิด ความผูกพัน ความเข้าใจอกเข้าใจปัญหาต่างๆ ของประชาชนในท้องถิ่นดีกว่าสื่อมวลชนประเภทอื่นๆ (สุรัตน์ นุ่นนนท์, 2530) นอกจากนี้หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นยังมีบทบาทส่วนร่วมในการผลักดันให้เกิดการแสดงความคิดเห็นจากทุกฝ่าย และสร้างความเป็นประชาสังคมในท้องถิ่น ตลอดจนบทบาทการเป็นสื่อกลาง และผู้ประสานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาของรัฐกับประชาชนในท้องถิ่นอีกด้วย (พิศิษฐ์ ขวาลาธวัช, 2528)

เมื่อรัฐบาลประกาศให้ปี พ.ศ. 2545 - 2549 เป็นปีแห่งการรณรงค์สร้างสุขภาพทั่วไทย ภายใต้สโลแกน "สร้างนำซ่อม" จึงคาดหวังว่า สื่อหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นจะเป็นกลไกสำคัญในการทำหน้าที่ให้ข่าวสาร ให้ความรู้ กระตุ้นและส่งเสริมบทบาทของทุกฝ่ายในชุมชนให้มีส่วนร่วมพัฒนาชุมชนด้านสุขภาพ และมุ่งประโยชน์ของสาธารณะเป็นหลัก ทั้งนี้อันเนื่องจากหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นคือส่วนหนึ่งที่จะทำให้ประชาชนยอมรับถึงแนวคิดการส่งเสริมสุขภาพแนวใหม่ และเข้ามามีส่วนร่วม ปฏิบัติกิจกรรมรณรงค์ด้านสุขภาพต่างๆ อย่างกว้างขวางอันจะนำไปสู่แนวทางในการสร้างสุขภาพชุมชนให้เป็นจริงได้

ด้วยเหตุนี้ การศึกษาบทบาทของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นกับการส่งเสริมสุขภาพใน 4 จังหวัดภาคเหนือตอนบน ได้แก่ ลำปาง เชียงใหม่ เชียงราย และน่าน จึงเป็นเรื่องน่าสนใจที่ผู้วิจัยจะศึกษาถึงมุมมองความคิดเห็นของนักหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น และบุคลากรสาธารณสุขจังหวัด ต่อบทบาทการส่งเสริมสุขภาพประชาชนว่าเป็นอย่างไร สื่อหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นให้ความสำคัญ

ที่จะนำเสนอเนื้อหาด้านการส่งเสริมสุขภาพในรูปแบบใดบ้างและนำเสนอเนื้อหาด้านการส่งเสริมสุขภาพมีลักษณะอย่างไร นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารความคิดเห็น และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดูแลป้องกันและส่งเสริมสุขภาพของประชาชนเป็นอย่างไร โดยมีกรอบแนวคิดทางการวิจัย เช่น แนวคิดการส่งเสริมสุขภาพ บทบาทของหนังสือพิมพ์ต่อการส่งเสริมสุขภาพ ทฤษฎีการเปิดรับข่าวสาร และการกำหนดวาระข่าวสาร แนวคิดการมีส่วนร่วม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นแนวทางการศึกษาวิจัยครั้งนี้

ปัญหานำการศึกษา

1. รูปแบบการนำเสนอและเนื้อหาด้านการส่งเสริมสุขภาพของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นมีลักษณะเป็นอย่างไร
2. ความคิดเห็นของนักหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นและบุคลากรสาธารณสุขจังหวัดที่มีต่อการเสนอเนื้อหาด้านการส่งเสริมสุขภาพของสื่อหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเป็นอย่างไร
3. พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร ความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดูแลป้องกันและการส่งเสริมสุขภาพเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

ผู้ศึกษาได้กำหนดวัตถุประสงค์ในการทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “บทบาทของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นกับการส่งเสริมสุขภาพใน 4 จังหวัดภาคเหนือตอนบน” ดังนี้คือ

1. เพื่อศึกษารูปแบบการนำเสนอ และเนื้อหาด้านการส่งเสริมสุขภาพของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น และบุคลากรสาธารณสุขจังหวัด ที่มีต่อการนำเสนอเนื้อหาด้านการส่งเสริมสุขภาพของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น
3. เพื่อสำรวจพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร ความคิดเห็น และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดูแลป้องกัน และการส่งเสริมสุขภาพ

ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ศึกษาถึงบทบาทของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นกับการส่งเสริมสุขภาพใน 4 จังหวัดภาคเหนือตอนบนที่มีการตีพิมพ์และวางจำหน่ายในพื้นที่และจังหวัดใกล้เคียง โดยนำเสนอเฉพาะเนื้อหาด้านการส่งเสริมสุขภาพเท่านั้น ในช่วงระยะเวลา 4 เดือน ตั้งแต่เดือนเมษายน-กรกฎาคม 2548 เท่านั้น

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา

ผู้ศึกษาได้กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะสำหรับการศึกษาวิชยานิพนธ์ ดังนี้ คือ

หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น หมายถึง หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นออกจำหน่ายในจังหวัดและจังหวัดใกล้เคียง มีการเสนอเนื้อหาสุขภาพ และการส่งเสริมสุขภาพในรูปแบบของข่าว บทความ สารคดี บทบรรณาธิการ คอลัมน์สุขภาพ และคอลัมน์อื่น ๆ

สุขภาพ หมายถึง บุคคลที่มีสุขภาพจะร่างกาย จิตใจที่สมบูรณ์และดำรงอยู่ในสังคมอย่างปกติสุข และมีพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพตนเอง ครอบครัวและชุมชน อย่างเหมาะสม และถูกต้อง

บทบาทของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นด้านสุขภาพ หมายถึง การรายงานข่าวสารสุขภาพ การให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องการดูแลป้องกัน และการส่งเสริมสุขภาพ

รูปแบบการนำเสนอ หมายถึง ลักษณะการนำเสนอข้อมูลข่าวสาร ที่เป็นงานเขียนในรูปแบบข่าว บทความ บทบรรณาธิการ คอลัมน์สุขภาพ และคอลัมน์อื่น ๆ

ข่าวสุขภาพ หมายถึง การรายงานข่าวสารข้อเท็จจริงของเหตุการณ์ สถานการณ์ โรคร้ายต่างๆ ที่เกิดภายในท้องถิ่น อุบัติเหตุช่วงสงกรานต์ ตลอดจนเรื่องการส่งเสริมสุขภาพ และมาตรการป้องกัน โดยบรรณาธิการทำหน้าที่พิจารณา คัดเลือกนำเสนอแก่ประชาชน

บทความ หมายถึง ข้อเขียนที่นำเสนอความคิดเห็น และเนื้อหาที่ให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสุขภาพ และการส่งเสริมสุขภาพทั่วไป

บทบรรณาธิการ หมายถึง ข้อเขียนที่แสดงทัศนะ ความคิดเห็นเชิงวิเคราะห์ในประเด็นสุขภาพ โดยกองบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น

คอลัมน์สุขภาพ หมายถึง ข้อเขียนที่มีความสมบูรณ์ในตัวเอง ให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องสุขภาพ และการส่งเสริมสุขภาพ มีปริมาณพื้นที่จำกัด มีนามปากกาหรือชื่อจริงของผู้เขียนคอลัมน์กำกับแสดงชื่อคอลัมน์สุขภาพชัดเจน

คอลัมน์อื่นๆ หมายถึง การนำเสนอข้อเขียนที่มีความสมบูรณ์ในตัวเอง ให้ความรู้ความเข้าใจเฉพาะเรื่อง แต่บางโอกาสมีการนำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพและมีพื้นที่จำกัด มีนามปากกาหรือชื่อจริงของผู้เขียนคอลัมน์กำกับ โดยแสดงถึงตำแหน่งหน้านำเสนอและชื่อคอลัมน์อย่างชัดเจน

ความถี่ หมายถึง ปริมาณเนื้อหาข้อมูลข่าวสารด้านการส่งเสริมสุขภาพ ปรากฏในหน้าหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ในรูปแบบการนำเสนอและรายละเอียดต่างๆ

ปริมาณพื้นที่การนำเสนอ หมายถึง ปริมาณพื้นที่การนำเสนอ (ตารางนิ้ว) เนื้อหาเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นช่วงระหว่างเดือนเมษายนถึงเดือนกรกฎาคม 2548

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผู้ศึกษาวิจัยมีความคาดหวังว่าการศึกษานี้ของวิทยานิพนธ์เรื่อง "บทบาทของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นกับการส่งเสริมสุขภาพใน 4 จังหวัดภาคเหนือตอนบน" จะให้ประโยชน์แก่สังคม ดังนี้

1. ทำให้ทราบปริมาณ รูปแบบและเนื้อหาด้านการส่งเสริมสุขภาพของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นใน 4 จังหวัดภาคเหนือตอนบน
2. ทำให้ทราบพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร ความคิดเห็น และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดูแลป้องกันและส่งเสริมสุขภาพ
3. เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่นักหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับวิธีการนำเสนอเนื้อหาด้านการส่งเสริมสุขภาพไปยังประชาชนผู้อ่าน อย่างถูกต้องและเหมาะสมแก่ประชาชนในท้องถิ่น